

OPĆI PODATCI			
IME I PREZIME		DEJAN VARGA	
Naziv studija		Poslijediplomski sveučilišni studij Književnost i kulturni identitet	
Matični broj		158	
Naslov doktorske disertacije	Jezik rada	hrvatski	
	hrv.	OBLIKOVANJE IDENTITETA U FILMOVIMA PEDRA ALMODÓVARA	
	engl.	IDENTITY FORMATION IN PEDRO ALMODÓVAR'S MOVIES	
Područje / polje / grana		humanističke znanosti / filologija / teorija i povijest književnosti	
Mentor 1 titula, ime i prezime		izv. prof. dr. sc. Kristina Peternai Andrić	
Mentor 2 titula, ime i prezime		izv. prof. dr. sc. Nikica Gilić	
Povjerenstvo za ocjenu doktorske disertacije	titula, ime i prezime	ustanova	e-pošta
	1. prof. dr. sc. Milovan Tatarin	Filozofski fakultet u Osijeku	mtatarin@ffos.hr
	2. izv. prof. dr. sc. Marijan Krivak	Filozofski fakultet u Osijeku	marijan.krivak@zg.t-com.hr
	3. doc. dr. sc. Dubravka Brunčić	Filozofski fakultet u Osijeku	dbruncic@ffos.hr
	4. izv. prof. dr. sc. Kristina Peternai Andrić	Filozofski fakultet u Osijeku	kpeterna@ffos.hr
	5. izv. prof. dr. sc. Nikica Gilić	Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu	ngilic@yahoo.com
Datum imenovanja povjerenstva	Fakultetsko vijeće, 17. prosinca 2014.		
OCJENA DOKTORSKE DISERTACIJE			

Doktorska disertacija Dejana Varge *Oblikovanje identiteta u filmovima Pedra Almodóvara* obuhvaća 309 stranica računalnog ispisa, 344 bilješke ispod teksta, 215 bibliografskih jedinica (literatura na hrvatskom, engleskom i španjolskom jeziku te ona na internetskim stranicama).

Rad se sastoji od sljedećih poglavlja:

1. UVOD / 2. POJAM IDENTITETA U SUVREMENOJ KNJIŽEVNOJ TEORIJI / 3. TEORIJE IDENTITETA: 3.1. Psihoanalitički identitet; 3.2. Feministički i rodni identitet / 4. FILMOGRAFIJA PEDRA ALMODÓVARA / 5. RECEPCIJA ALMODÓVAROVIH FILMOVA: 5.1. Knjige (poglavlja u knjigama); 5.2. Znanstveni članci, eseji i osvrti; 5.3. Intervjui / 6. POPULARNA KULTURA U ALMODÓVAROVIM FILMOVIMA: 6.1. *La movida madrileña* i Pedro Almodóvar; 6.2. Elementi popularne kulture u filmovima; 6.2.1. Opreka visoke i trivijalne književnosti; 6.2.2. Glazbeni elementi i melodramatičnost filma; 6.2.3. Intertekstualnošću do originalnog teksta / 7. *GENDER TROUBLE: ALMODÓVAROVA POETIKA KROZ SUVREMENE TEORIJE IDENTITETA*: 7.1. *Labirint strasti*; 7.2. *Mračne navike*; 7.3. *Čime sam to zaslužila?*; 7.4. *Matador*; 7.5. *Zakon žudnje*; 7.6. *Žene na rubu živčanog sloma*; 7.7. *Veži me!*; 7.8. *Visoke potpetice*; 7.9. *Kika*; 7.10. *Cvijet moje tajne*; 7.11. *Živo meso*; 7.12. *Sve o mojoj majci*; 7.13. *Pričaj s njom*; 7.14. *Loš odgoj*; 7.15. *Vraćam se*; 7.16. *Slomljeni zagrljaji*; 7.17. *Koža u kojoj živim* / 8. ZAKLJUČAK / 9. LITERATURA / 10. SUMMARY / 11. PRILOZI.

Uvodno poglavlje doktorske disertacije *Oblikovanje identiteta u filmovima Pedra Almodóvara* pozicionira kategoriju identiteta u recentna istraživanja u humanističkim znanostima (književna teorija, psihoanaliza, antropologija, teorija kulture, političke teorije), razlikujući esencijalistički i antiesencijalistički pristup njegova poimanja te se izričito priklanja antiesencijalističkom shvaćanju identiteta kao nestalnoj, kontingentnoj, fluidnoj i društveno uvjetovanoj kategoriji. Oslanja se na stavove Zygmunta Baumana, Jonathana Cullera, Jean-Claudea Kauffmana, Vladimira Bitija i drugih s obzirom na čije teze oblikuje hipoteze rada u sljedećim točkama: a) identitet je društveno oblikovan; b) pojedinac je dijelom nesvjestan načina kojima ga uspostavljeni sustav vrijednosti podvrgava poželjnim oblicima ponašanja; c) pojedinac se katkada opire društveno korektnim obrascima i identitet oblikuje u otklonu od njih; d) identitet pojedinca nužno je raslojen u više uloga; e) iskazivanje rodne različitosti u odnosu na spol nema veze s oprekom moralno – nemoralno.

Kategorija identiteta i pristupi iz psihoanalitičkoga, feminističkoga i rodnoteorijskoga kuta sustavno se i iscrpno istražuju u drugom i trećem poglavlju rada koja su izričito teorijske prirode. U poglavlju *Pojam identiteta u suvremenoj književnoj teoriji* predložen je diskurzivan pristup tvorbi identiteta kroz radove Michela Foucaulta, za koga je subjekt proizveden kao učinak diskurzne moći, znanja i potencijalnog otpora što uvjetuje subjektne pozicije, ujedno postavljajući pravila za njihovo oblikovanje i iskazivanje, zatim ideološko-kritički pristup Louissa Althussera kroz ideološke aparate države i kategoriju interpelacije te preoblike i nadopune Althussera u pristupu Jacquesa Derridaa, posebno kroz koncept iterabilnosti.

Treće poglavlje *Teorije identiteta* posebno osvjetljava koncept identiteta u psihanalitičkom, feminističkom i rodnoteorijskom shvaćanju, polazeći od rada rodonačelnika psihoanalize Sigmunda Freuda te Jacquesa Lacana i Slavoj Žižeka, pri čemu se prvo uočava važnost Drugog u tvorbi identiteta. Drugi u relaciji s tvorenim identitetom ponajprije su roditelji, a zatim su to svi drugi s kojim subjekt tijekom života dolazi u interakciju. Obrađuje se Edipov kompleks, »stadij zrcala«, suodnos imaginarnoga i simboličkog poretka, koncept »lebdećih označitelja« i proces njihova »prišivanja« čime se osigurava privremeno stabilan identitet. Ti pristupi nalaze daljnju artikulaciju u tumačenju korpusa u sljedećim poglavljima rada. Feministički i rodni aspekt tvorbe identiteta ulaze u raspravu kroz tezu Simone de Beauvoir (»Ženom se ne rađa nego postaje«), koja je među prvima pitanje identiteta otvorila u okvirima feminizma, tvrdeći da je biti žena skup značenja što se preuzima ili prihvaća kulturalno i društveno uvjetovano te da se s rodom ne rađa nego se rod stječe. Daljnju artikulaciju pitanja rodnog identiteta Dejan Varga nalazi u pristupu Judith Butler, oslonjenu na tezu S. de Beauvoir te njezinoj performativnoj koncepciji roda kao citatne prakse. J. Butler je, pozivajući se na Foucaultovu teoriju diskurza, Derridaov koncept iterabilnosti pa i Austinov performativ, lansirala tezu o subjektu kao učinku prethodne (jezične) moći, ali također ukazala na mogućnost otpora toj istoj moći, smjestivši tako subjekt u

trajno neodlučiv (»srednji«) položaj između moći i otpora. Za J. Butler učinak roda je »društvena privremenost« tvorena kroz stilizirano ponavljanje (performativnost) konkretnih tjelesnih činova, gesta i pokreta. Ona se ujedno drži i jednom od glavnih predstavnica *queer* teorije koja raspravlja o različitim odnosima spola i roda te raščlanjuje temu istospolne želje u književnosti, filmu, glazbi, slikarstvu, zatim analizira društvene i političke odnose moći u seksualnosti, a uključuje i studije transseksualnih i transrodnih identiteta.

Držeći da film kao jedan od najutjecajnijih medija suvremenog doba ima mogućnost utjecaja na stvaranje osobnih stajališta i razmišljanja o prikazanoj zbilji kod recipijenata, Dejan Varga u četvrtom poglavlju *Filmografija Pedra Almodóvara* uvodi rad španjolskoga redatelja (*Filmografija*, kao autora koji promiče prihvaćanje različitih oblika identiteta što su se nalazili ili se još uvijek nalaze na društvenim marginama. U kratkom se poglavlju daje osvrt na ključne točke Almodóvarova stvaralaštva, dok se iscrpnom recepcijom bavi peto poglavlje (*Recepcija Almodóvarovih filmova*), kroz njemu posvećene monografije, znanstvene članke i stručne radove te kroz intervju što ih je dao u smislu samorefleksivnoga, autopoetičkog priloga.

Šesto poglavlje (*Popularna kultura u Almodóvarovim filmovima*) propituje ulogu popularne kulture kroz tri sastavnice: opreka visoke i trivijalne književnosti, intermedijalni aspekt kroz glazbene elemente i kategoriju melodramatičnosti filma te intertekstualne sastavnice. Sedmo poglavlje *Almodóvarova poetika kroz suvremene teorije identiteta* vraća se temeljnom pitanju tvorbe i reprezentacije identiteta filmskog subjekta. Korpus istraživanja čine sljedeći filmovi: *Laberinto de pasiones* – Labirint strasti (1982), *Entre tinieblas* – Mračne navike (1984), *Qué he hecho yo para merecer esto?!* – Čime sam to zaslužila? (1984), *Matador* (1986), *La ley de deseo* – Zakon žudnje (1987), *Mujeres al borde de un ataque de nervios* – Žene na rubu živčanog sloma (1988), *Atame!* – Veži me! (1990), *Tacones lejanos* – Visoke potpetice (1991), *Kika* (1993), *La flor de mi secreto* – Cvijet moje tajne (1995), *Carne tremula* – Živo meso (1997), *Todo sobre mi madre* – Sve o mojoj majci (1999), *Hable con ella* – Pričaj s njom (2002), *La mala educación* – Loš odgoj (2004) *Volver* – Vraćam se (2006), *Los abrazos rotos* – Slomljeni zagrljaji (2009), *La piel que habito* – Koža u kojoj živim (2011). Izlažu se strategije tvorbe rodnog identiteta i odstupanja od heteroseksualne normativne matrice filmskoga subjekta kroz tematizaciju svakog filma zasebno. Dejan Varga uočava da analizirani filmovi potkrepljuju tezu prema kojoj su konceptu identiteta imanentna pluralna značenja što se neprestano oblikuju i preoblikuju. Uočava, nadalje, da identiteti što odstupaju od heteronormativne matrice (transvestiti, transseksualci, *drag queen*, homoseksualci...) u Almodóvarovu pristupu ostaju bez izričite kategorizacije, ali neprestano propitivani i problematizirani.

U osmom, zaključnom poglavlju sažimaju se teorijski, metodološki i analitički aspekte rada, pri čemu se pokušava ukazati na doprinos istraživanja u humanističkim disciplinama.

Uz popis literature i sažetak na engleskom jeziku, sastavnim su dijelom rada i prilozi (11. poglavlje), odnosno, popis i sadržaj Almodóvarovih filmova.

Mišljenje i prijedlog

Dejan Varga izabrao je za područje istraživanja recentnu temu tvorbe rodnih identiteta, poglavito onih što odstupaju od prevladavajuće heteronormativne matrice, kroz tvorbu filmskog subjekta u radu redatelja Pedra Almodóvara. Iako je šire područje istraživanja već nekoliko desetljeća prisutno u domaćoj i stranoj humanistici, pitanja što ih rad postavlja i dalje su aktualna kako u kontekstu humanističkih znanosti tako i u širem društvenom kontekstu. Interdisciplinarni pristup i metodologija istraživanja (književnoantropološki, kulturalnomaterijalistički, psihoanalitički, feministički pristup čitanju filmskoga teksta) osigurali su kompleksno istraživanje tvorbe filmskog subjekta.

Doktorska disertacija Dejana Varge pokazuje detaljan uvid u složenu problematiku tvorbe (rodnog) identiteta, čemu se pristupa strpljivo i argumentirano, bez odbacivanja bilo kojega stajališta. Proučena je opsežna teorijska literatura te provedena korektna analiza na velikom filmskom korpusu. Kao eventualni nedostatak mogao bi se izdvojiti izostanak kritičnosti u predstavljanju i razradi pojedinih teza, no o tome se može raspraviti tijekom obrane doktorske disertacije.

Fakultetskom vijeću Filozofskog fakulteta u Osijeku predlažemo da doktorsku disertaciju Dejana Varge prihvatiti te uputi u daljnji postupak.

	titula, ime i prezime	ustanova	e-pošta
Prijedlog povjerenstva za obranu doktorske disertacije (3 člana + 2 zamjenika)	1. prof. dr. sc. Milovan Tatarin	Filozofski fakultet u Osijeku	mtatarin@ffos.hr
	2. izv. prof. dr. sc. Marijan Krivak	Filozofski fakultet u Osijeku	marijan.krivak@zg.t-com.hr
	3. doc. dr. sc. Dubravka Brunčić	Filozofski fakultet u Osijeku	dbruncic@ffos.hr
	4. izv. prof. dr. sc. Kristina Peternai Andrić	Filozofski fakultet u Osijeku	kpeterna@ffos.hr
	5. izv. prof. dr. sc. Nikica Gilić	Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu	ngilic@yahoo.com
	doc. dr. sc. Dragica Dragun	Filozofski fakultet u Osijeku	ddragun@ffos.hr
	doc. dr. sc. Marica Liović	Filozofski fakultet u Osijeku	mgrigic@ffos.hr
	Prijedlog datuma, vremena i mjesta obrane doktorske disertacije	datum 24. veljače 2015.	vrijeme 10:00 sati
Povjerenstvo za ocjenu doktorske disertacije	titula, ime i prezime		potpis
	1. prof. dr. sc. Milovan Tatarin, predsjednik povjerenstva		
	2. izv. prof. dr. sc. Marijan Krivak		
	3. doc. dr. sc. Dubravka Brunčić		
	4. izv. prof. dr. sc. Kristina Peternai Andrić		
	5. izv. prof. dr. sc. Nikica Gilić		
Napomena			
Mjesto i datum	Osijek, 19. siječnja 2015.		

Molimo Vas da ispunjeni Obrazac 3 pošaljete u elektroničkom i u tiskanom obliku (potpisan) referentu za doktorski studij u Uredu za studentska pitanja.